

Viacrucis en la Catalunya del segle XXI

Notes d'un dietari sobre la lectura i altres notícies de cultura

Homes i dones, pobles i pobles, són crucificats arreu del món. La Catalunya social, cultural, cívica, política, institucional, nacional, eclesial, religiosa del segle XXI també viu i comparteix aquest viacrucis. Cristians i agnòstics, sobiranistes o unionistes, poden analitzar la realitat catalana a la llum de les catorze escenes o estacions d'aquesta devoció quaresmal catòlica. Una pràctica que té una versió antiga inspirada en els Evangelis Apòcrifs i una altra, proposada pel papa Joan Pau II, en el Nou Testament.

Les diverses escenes de la passió de Jesús de Natzaret configuren un retaule que esdevé referència dels esdeveniments actuals. Una història de conflicte de legitimitats, sacrificis, traïcions, condemnes, repressió, humiliacions, patiment, venjança, solidaritat, esperança... Jesús a l'hort de les Oliveres. Jesús, traït per Judes, és agafat. Jesús és condemnat pel Sanedrí. Jesús es renega per Pere. Jesús és judicat per Pilat. Jesús és assotat i coronat d'espines. Jesús és carregat amb la creu. Jesús és ajudat pel Cirineu a portar la creu. Jesús troba les dones a Jerusalem. Jesús és crucificat. Jesús promet el seu regne al bon lladre. Jesús en creu, la mare i el deixeble. Jesús mor en la creu. Jesús és posat en el sepulcre.

Aquests ítems són objecte de meditació com va succeir el 14 d'abril de l'any passat en el Viacrucis presidit pel Papa Francesc a Roma. Algunes d'aquelles reflexions segueixen a continuació. «No van haver de discutir molt els membres del Sanedrí per pronunciar-se. Des de feia ja molt de temps la causa estava decidida. Jesús ha de morir [...]. La Roma de Cèsar August, la nació civilitzadora, té leçons amb la missió de conquerir als pobles per portar-hi el seu ordre [...]. Roma, present també en la Passió de Jesús en la persona de Pilat, el representant de l'Emperador, el garant del dret i de la justícia en

terra estrangera [...]. I, no obstant això, el mateix Pilat, que afirma no haver trobat cap culpa en Jesús, és qui ratifica la seva condemna a mort. Al pretori, on Jesús és processat, la veritat resplendeix: la justícia dels pagans no és superior a la del Sanedri dels jueus [...]. Banalitat del mal. Són innumbrables els homes, les dones, fins i tot els nens violents, humiliats, torturats, assassinats, per tot arreu i en totes les èpoques de la història [...]. Sense refugiar-se en la seva pròpia condició divina, Jesús s'inclou en el terrible seguici dels sofriments que l'home infligeix a l'home. Coneix l'abandonament dels humiliats i dels més marginats [...]. Jesús cau, s'aixeca, torna a caure, reprèn l'esgotador camí, probablement sota els cops dels guàrdies que l'escorten, perquè així és com són tractats, maltractats, els condemnats en aquest món.»

Declaració Universal dels Drets Humans i Doctrina Social de l'Església

El viacrucis de la Catalunya del segle XXI comporta actuacions, homilies i pregàries arreu del país i en l'àmbit eclesial basant-se en dues sòlides i molt humanes columnes: la Declaració Universal dels Drets Humans i la Doctrina Social de l'Església. L'aportació valuosa de Montserrat és un de tants exemples.

Dia 24 de setembre del 2017. De l'homilia del P. Sergi d'Assís Gelpí. «Hem vist com s'han amenaçat i, en alguns casos, fins vulnerat drets fonamentals: dret de reunió, llibertat d'expressió, prohibició d'un dret tan senzill com el de ser consultats. S'han menystingut les institucions del nostre poble. Menystenir les institucions vol dir menystenir els ciutadans a qui representen. Hem de dir no a la repressió, i sí a la llibertat i al respecte dels drets més fonamentals. I si algú té dubtes, que agafi la Declaració Universal dels Drets Humans, per exemple l'article 19 sobre la llibertat d'expressió. Que Déu ens ajudi a saber afrontar aquests dies sempre amb esperit pacífic, i també a estar en el lloc que ens correspon en aquest moment de la nostra Història. Que així sigui.»

Dia 1 d'octubre del 2017. De l'homilia del P. Josep-Miquel Baus-

set. «Posem davant Déu, en aquests moments que viu Catalunya, els nostres goigs i les nostres esperances, els nostres desigs, les nostres angoixes, les nostres il·lusions, les nostres tristors i l'anhel de llibertat i de pau que tots portem al cor [...]. Els cristians hem de defensar “la realitat nacional de Catalunya, afaïçonada al llarg de mil anys d’història”, com afirmen els documents episcopals, “Arrels cristianes de Catalunya” i “Al servei del nostre poble”, on els nostres pastors reclamen per al nostre país “l’aplicació de la doctrina del magisteri eclesial”, perquè siguin reconeguts, promoguts i respectats “els drets i els valors culturals de les minories ètniques”. Uns drets, com diuen aquests documents, que “de cap manera no poden, ser perseguits, destruïts o assimilats a una altra cultura majoritària” [...]. Per això el passat 11 de maig, la Conferència Episcopal Tarraconense demanava que fossin “escoltades les legítimes aspiracions del poble català”. Els cristians catalans tenim el dret i el deure de construir el futur del nostre país d’una manera cívica, democràtica i pacífica, tal com ho reconeix la Doctrina Social de l’Església, com quan el papa Joan Pau II, el 5 d’octubre de 1995, a l’ONU, afirmava: “Per tots els mitjans que disposeu, vetlleu per aquesta sobirania que posseeix cada nació en virtut de la pròpia cultura. Ningú (ni un Estat, ni cap altra nació, ni cap organització internacional) no està legitimat a afirmar que una determinada nació no és digna d’existir”. L’Església no pot caure en partidismes, però tampoc no pot ser neutral, ja que ha d’estar a favor de “la pau, les llibertats d’expressió democràtiques i el respecte als drets del nostre poble” (Nota dels abats de Montserrat i de Poblet, 21 de setembre de 2017). Els cristians catalans hem de viure el moment present amb esperança i un ferm compromís per construir una societat més justa i més d’acord amb l’Evangeli, on la democràcia acabi sempre guanyant les pors o les amenaces, on la força mai no venci les idees i apostar sempre per la força de la raó i no per la raó de la força».

Dia 29 d’octubre del 2017. De l’homilia del P. Bernabé Dalmau. «És oportuna avui una paraula d’encoratjament, encara que sigui difícil, davant el desencís amb què gran part del nostre poble viu el moment present. Aquestes darreres setmanes molts hem transcorre-

gut el dia a dia amb preocupació, i ara cal esforçar-nos per mantenir la serenitat. Fa anys que sentíem un clamor àmpliament estès a favor de poder exercir el dret a decidir. Aquest clamor no ha obtingut, a diferència d'altres països de llarga tradició democràtica, la resposta desitjable per part del govern de l'Estat. Les coses han anat com han anat, i tot aquest octubre hem desitjat que la diversitat de parers no impedís trobar la millor sortida sense que ningú en resultés humiliat. Tingui les conviccions polítiques que tingui, ¿qui de nosaltres, cristians, no ha sentit alhora esglai i misericòrdia per les persones víctimes de càrregues policials, pels presos polítics, per la gent que ha vist que les amenaces esdevenen ara objecte de venjança? La nostra gent és pacífica i vol continuar essent-ho. Fa anys que ho mostra als carrers i opta per la no violència. Moltes persones, sense ser creients, també farien seva la recomanació dels nostres bisbes, el passat mes de maig, “a afirmar la realitat nacional de Catalunya i a reclamar de tots els ciutadans l'esperit de pacte i d'entesa que conforma el nostre tarannà més característic, a reclamar el camí del diàleg i l'entesa entre totes les parts interessades a fi d'assolir solucions justes i estables, que fomentin la solidaritat i la fraternitat”. I afegien els bisbes, “creiem humilment que convé que siguin escoltades les legítimes aspiracions del poble català, per tal que sigui estimada i valorada la seva singularitat nacional” (11 maig 2017). Aquesta singularitat ha estat ara menyspreada. Com a cristians, amb quines eines hem de treballar en el futur? Es redueixen a una: per molt que ens costi, ens hem d'esforçar per treure del cor de cadascú tota rancúnia i odi, i així practicar el doble manament d'estimar Déu i el próisme. Com a ciutadans hem de defensar les legítimes aspiracions mantenint la calma i la no violència com hem fet fins ara, no sucumbint a tornar-nos-hi davant les provocacions. Perquè, per dir-ho en una paraula: ens ho poden prendre tot, però mai no ens hem de deixar prendre la pau, el civisme, la dignitat. Com a creients i catalans.»

Dia 22 de gener del 2018. El P. Josep de C. Laplana escriu al facebook: «Un cop cada setmana els monjos recitem al cor el salm 94 (93). El verset 20 diu: “¿Us podeu avenir amb un tribunal corromput que inventa delictes en nom de la Llei?”. Llavors ens mirem de reüll

els uns als altres amb mig somriure i tots pensem el mateix.»

Dia 11 de febrer del 2018. De l'homilia del P. Valentí Tenas. «Avui Jesús s'acosta a nosaltres i ens fa arribar el seu gest de tendresa tot i tocant la nostra personalitat més profunda. Ell és aquí, en l'eucaristia que ara celebrem. El trobem, agenollats, en el sagrament de la reconciliació. El trobem dins els nous Llatzerets d'avui dia: els Centres d'Internament Temporals per a immigrants, en els joves, sense papers, de les nostres ciutats. El trobem amb les persones empresonades injustament o exiliades per motius polítics fora del nostre Principat. El trobem en la solitud de geriàtrics i hospitals. En els pobres que malviuen en el carrer. El trobem en els refugiats que, fugint de la fam i la misèria, moren en les fràgils pasteres en una mar embravida.»

L'episcopat català parla després d'un llarg silenci

Dia 16 de febrer del 2018. L'episcopat català, finalment, parla després d'un llarg silenci. Emet una declaració sobre els esdeveniments polítics i socials produïts els darrers mesos a Catalunya. Han transcorregut 139 dies des del referèndum de l'1 d'octubre. Durant aquest llarg període hi ha repressió policial contra ciutadans pacífics i desarmats, dirigents polítics i cívics es converteixen en exiliats i presos polítics, el llaç groc és símbol de llibertat i solidaritat en el viacrucis català.

Aquesta declaració episcopal sintonitza amb les altres anteriors com la penúltima, la del 7 de setembre del 2015, sobre les eleccions al Parlament d'aquell any. Els punts principals exposats per l'episcopat són, en síntesi, aquests: Els bisbes no poden obviar els esdeveniments polítics actuals. El respecte als drets de totes les persones és un objectiu prioritari. Cal un gran i generós esforç de diàleg. Deixen constància de les conseqüències que s'han de derivar dels resultats electorals. Expressen la seva preocupació pels que pateixen presó preventiva. Defensen la legitimitat moral de les diverses opcions sobre l'estructura política de Catalunya.

El text, sempre moderat, de l'episcopat català no l'ha fet, ni el fa

ni el farà l'episcopat espanyol. És una constatació empírica. Això demostra que Catalunya i Espanya són diferents i que els seus episcopats respectius responen, malgrat tot, a aquestes realitats diferents. També demostra que l'episcopat català sintonitza amb l'esperit evangèlic i eclesial amb més coherència que l'episcopat espanyol. Per això els bisbes catalans són solidaris amb els presos i defensen la legitimitat moral de les diverses opcions polítiques sempre que es promoguin pacíficament deixant entendre, sense citar-les explícitament, que inclouen el sobiranisme català i l'unionisme espanyol.

La declaració de l'episcopat català es produeix en una situació de forta repressió política, policial i legal. El règim espanyol pressiona tothom, inclosa l'Església, per tal que es desqualifiqui el sobiranisme català, o es defensi la unitat d'Espanya com intocable, o es justifiqui el repressiu 155, o que, com a mínim, es mantingui silenci. Però l'episcopat català, malgrat tot, resisteix aquestes pressions. I ha parlat.